

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Fabrikalardan makine sesinden
önce *İşçinin Sesi* gelecek!
Yıl:14, Sayı:366, 5 Aralık 1988

Tek büyük işçi sınıfı!
Tek silah illegal parti!
Tek yol devrim!

Aşağıdaki yazı 1915 Mayıs ayının ikinci yarısıyla Haziran ayının ilk yarısı arasında yazılmış ve Eylül 1915'te Kommunist dergisinin 1-2 sayılarında N.Lenin imzasıyla yayınlanmıştır. Kaynak, Toplu Yapıtlar, İngilizce basım, cilt 21, s.205-259'dur.

İkinci Enternasyonal'in Çöküşü

İkinci Enternasyonal'in Çöküşü yazısını aynen çevirip, dizi olarak basıyoruz, çünkü bu yazı, çeşitli açılardan güncel önem taşımaktadır. Bir kez, yazı, bugünkü dünya komünist hareketinin çöküşünü iyi anlamamız için çok yararlıdır. İkincisi, yazının içinde devrimci durum kavramı geçmektedir. Türkiye'de buna yakında yine ihtiyacımız olacak. Üçüncüsü, yazıda illegal örgütlenmenin önemine ilişkin güzel bilgiler vardır. Dördüncüsü, geçtiğimiz sayılarda verdiğimiz "TKP'de Kavga'nın Tarihçesi"ni daha iyi anlamak açısından da bu yazı çok öğreticidir. II. Enternasyonal partileri nasıl Basel Manifestosu'ndan dön geri ettilerse, TKP'deki menşevikler de 1977 Konferansı kararlarına yüz çevirdiler. Beşincisi, yazı oportünizmin olgunlaşmasını, sosyal-şövenizme dönüşmesini çok güzel vererek, bugünkü TBKP'nin nasıl türediğini anlamamıza da yardım edecektir.

Enternasyonal'in çöküşü, bazen konunun yalnızca biçimsel yönü, yani savaş halindeki ülkelerin sosyalist partileri arasında enternasyonal bağlantısının kesintiye uğraması, enternasyonal konferans toplanmanın ya da Enternasyonal Sosyalist Büro'nun toplanmasının olanaksızlığı vb. anlamına alınıyor. Herhangi bir tarafta savaşa girmemiş küçük ülkelerde bir takım sosyalistler, hatta bu ülkelerdeki resmi partilerin belki de çoğunluğu ve oportünistlerle destekçileri bu görüşü savunuyorlar. Rus basınında bu konum Bund'un *Enformasyon Bülteni*'nin 8. sayısında Bay V.Ko-

sovski tarafından saygıya değer bir açık sözlülükle savunulmuştur ve yayın editörleri de yazarın görüşüne katılmadıklarına dair en ufak birşey söylememişlerdir. Ümit edelim ki Bay Kosovski'nin savaş kredilerine evet oyu veren Alman Sosyal-Demokratlara hak vermeye kadar giden ulusçuluk savunusu, artık Bund'un burjuvulusçu niteliğini epey işçinin kavramasına yardımcı olsun.

Sınıf bilinçli işçiler için sosyalizm küçük burjuva uzlaşmacı ve ulusçu sınırlar içinde muhalefet çabalarına uygun bir örtü değil, ciddi bir inançtır. Onlar Enternasyonal'in çöküşünden,

inançlarına resmi Sosyal-Demokrat partilerin çoğunun gösterdiği utanç verici ihaneti, bunların Stuttgart ve Basel enternasyonal kongrelerinde yaptıkları konuşmalarda ve bu kongrelerin kararlarında vb. yeralan en ciddi bildirimlere ihanetlerini anlarlar. Bu ihaneti, ancak görmek *istemeyenler* ya da görmeyi çıkarlarına uygun bulmayanlar farketmezler. Soruyu bilimsel bir yaklaşımla, yani günümüz toplumunda sınıf ilişkileri açısından koymak istersek, Sosyal-Demokrat partilerin çoğunun, ve hepsinin en başında da — İkinci Enternasyonal'in en büyük, en etkili partisi — Alman

Partisi'nin proletaryaya karşı kendi genel kurmaylarının, kendi hükümetlerinin, ve kendi burjuvazilerinin tarafını tuttıklarını belirtmek zorundayız. Bu, tarihsel öneme sahip bir olaydır, en kapsamlı bir çözümleme gerektirir. Çoktandır kabul edilmektedir ki, dayattıkları her türlü iğrençlik ve yıkıma karşın savaşlar hiç değilse az buçuk şu öneme sahiptirler — insan kurumlarının çoktan çürümüş, köhnemiş ve ölü yanlarını acımasızca ortaya çıkartır, maskesini indirir ve yok ederler. 1914-15 Avrupa savaşı da, uygar ülkelerin ileri sınıfına partileri içinde hem de nasıl iğrenç,

irinli bir çıbanın oluştuğunu, bir takım odaklardan nasıl dayanılmaz pis bir leş kokusunun yayıldığını göstermekle kuşkusuz böyle bir yarar sağlamaya başlıyor.

— | —

Avrupa'nın başlıca sosyalist partilerinin tüm inanç ve görevlerini terkettikleri bir gerçek mi, değil mi? Tabii bu ne hainlerin, ne de onlarla dost geçinmek ve onlara anlayış göstermek zorunda olduklarını bilen ya da sananların kolayca sözünü edebildiği bir konu. İkinci Enternasyonal'in çeşitli "otoritelerine" ve onların Rus Sosyal-Demokratları arasındaki fikirdaşlarına ne kadar tatsız gelirse gelsin, gerçekleri olduğu gibi görmek ve herşeye doğru adımı vermek zorundayız, işçilere gerçeği anlatmak zorundayız.

Sosyalist partilerin şimdiki savaştan önce ve bu savaşın beklentisi içindeyken görevlerini ve taktiklerini nasıl gördüklerini gösteren herhangi bir veri var mıdır? Hem de nasıl. 1912 Basel Enternasyonal Kongresi'nde alınan karar var. Bunu, sosyalizmin unutulmuş ereklerini hatırlatmak için, Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin Chemnitz Kongresi'nde aynı yılda alınan kararıyla birlikte bir daha yayınlıyoruz. Tüm ülkelerin savaş karşıtı engin propaganda ve ajitasyon yazınının özünü dile getiren bu karar, savaş ve savaşa dair taktikler üzerine sosyalist görüşlerin en tam ve isabetli, en ciddi ve çerçeve belirleyici bir anlatımıdır. Dünün Enternasyonal'inin ve bugünün sosyal şövenizminin otoritelerinden hiçbirinin — ne Hyndman ve Guesde, ne de Kautsky ve Plekhanov'un — okuyucularına bu kararı hatırlatmaya cesaret edememelerine ancak ihanet denebilir. Bunlar bu konuda ya ağızlarını açmıyorlar, ya da (Kautsky gibi) önemi ikincil dereceden olan alıntılar verip gerçekte kayda değer ne varsa üstünden atlıyorlar. Bir yanda en "sol" ve devrimciliğin doruğu kararlar, öte yanda bu kararların arsızca unutulması ya da reddedilmesi — bu, Enternasyonal'in çöküşünün en çarpıcı bir ifadesidir, ve aynı zamanda da, sosyalizmin yalnızca karar almakla "yanlıslardan arındırılabilceği" ve "çizgisinin düzeltilebileceği"ne bugün ancak eşsiz ahmaklıkları, eski ikiyüzlülüğü sürdürüp götürme gibi bir kötü niyetle yaklaşanların inanabileceğinin en çarpıcı kanıtıdır.

Hyndman, savaştan önce, emperyalizmin savunusuna çarkettiği zaman tüm "saygıdeğer" sosyalistler daha düne kadar onu, söz yerindeyse, dengesiz çatlağın biri olarak görüyor, ondan ancak tiksintiyle sözediyorlardı. Bugünse tüm ülkelerin en önde gelen Sosyal-Demokrat liderleri tamamen Hyndman'ın konumuna battılar. Bunlar birbirlerinden yalnızca ton farklılıkları ve mizaclarıyla ayrılıyorlar. Bizler böylelerinin, örneğin yazılarında "Bay" Hyndman'ı lanetlerken, Kautsky "yoldaş"tan saygıyla (ya da dalkavuklukla) sözedemiyor — ya da ona hiç leke sürdürmeyen — *Nashe Slovo* yazarları gibilerinin medeni cesaretlerini tartacak ya da niteleyecek uygun bir parlamenter deyim bulmakta zorluk çekiyoruz. Böyle bir tutum sosyalizme, ve geneliyle kişinin inançlarına saygıyla bağlaştırılabilir mi? Hyndman'ın şövenizminin aldatıcı ve yıkıcı olduğuna ikna olmuşsanız, eleştiri ve saldırınızı Kautsky'ye, bu

görüşlerin *daha etkili* ve tehlikeli savunucusuna yöneltmeniz gerektiği sonucu çıkmaz mı?

Belki başka hiçbir yerde rastlanmamış bir ayrıntılılıkla, Guesdecî Charles Dumas *Bizim Arzuladığımız*

Barış adlı broşürde Guesde'nin görüşlerini dile getirdi. Broşürün ön sayfasında takındığı ünvanıyla, bu "Jules Guesde Hükümeti"nin Yürütme Kurulu Başkanı, sosyalistlerin eskiden yaptıkları yurtseverce bildirimleri "dayanak alıyor" da (Alman sosyalşövenist David de anayurdu savunmaya ilişkin broşüründe aynıını yapıyor), Basel Manifestosu'nun adını bile anmıyor! Şövenist bayağılıkları olağanüstü bir kendini beğenmiş havayla ağızından saçan Plekhanov

Her devrimci durum devrime yol açmaz. Devrim ancak, üstte değindiğimiz nesnel değişimlere öznel bir değişikliğin, yani, devrimci *sınıfın*, hiçbir zaman, hatta bunalım döneminde bile, yere çalınmazsa "düşmeyen" eski hükümeti kırıp atacak (ya da yerinden fırlatacak) *güçte* devrimci yığın eylemi koyma yeteneğinin eşlik ettiği bir durumdan çıkar.

da Manifesto konusunda keza suskun. Kautsky aynı Plekhanov'un tutumu içinde: Basel Manifestosu'ndan alıntı yaparken tüm devrimci kısımları (yani tüm canalcı içeriği!) herhalde sansür yönetmelikleri gerekçesiyle... *atlıyor*. Sansür yönetmelikleri, sınıf savaşı ve devrimden herhangi bir sözedilmesini yasaklayan polis ve

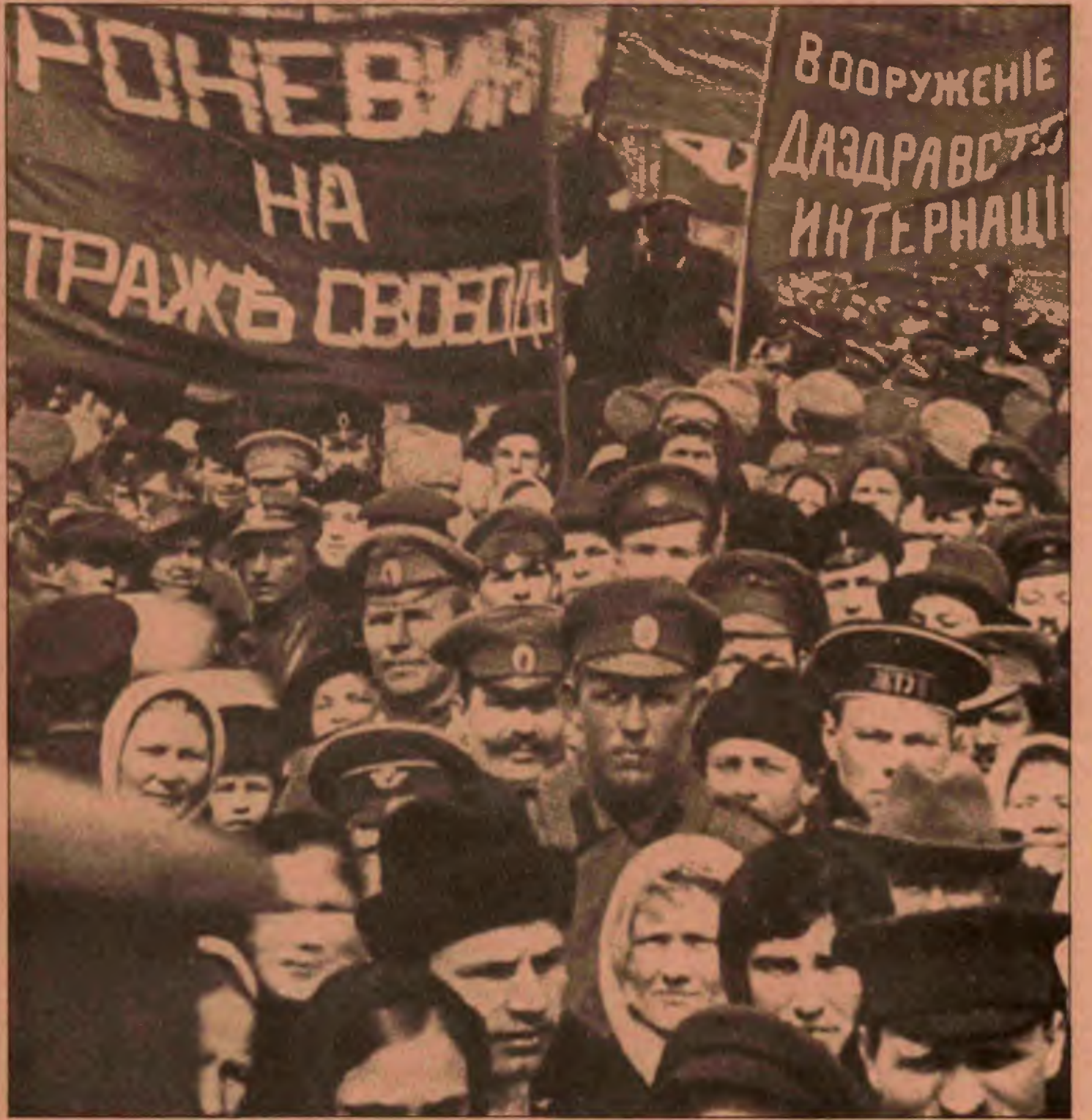

ordu makamları, sosyalizme hiyanet edenlere tam da uygun anda yardımla karşılık veriyor!

Belki de Basel Manifestosu bugünkü somut savaşla doğrudan bağlı tarihsel ya da taktiksel belli bir içerikten yoksun boş bir çağrıdır yalnızca?

Tam tersi doğrudur. Basel kararı başka kararlara göre daha az boş nutuk ve daha fazla içerik taşıyor. Basel kararı şimdi patlak vermiş olan *tam da bu* savaştan, 1914-15'te alev alan *emperyalist* çatışmalardan sözediyor. Avusturya'yla İtalya arasında Arnavutluk için vb., İngiltere'yle Almanya arasında geneliyle pazar ve sömürgeler için, Rusya'yla Türkiye vb. arasında Ermenistan ve İstanbul için çatışmalar — bunlar şimdiki savaşın beklentisi içinde Basel kararının sözettiği şeyler. Bu karardan anlaşılana şudur ki, "Avrupa'nın Büyük Güçleri" arasındaki *bugünkü* savaş "en ufak bir şekilde, halkın çıkarlarına uygun olmak gerekçesiyle haklı gösterilemez."

Ve eğer Plekhanov ile Kautsky — en tipik ve etkili sosyalistlerden, bu çok iyi tanıdığımız, biri Rusça yazan, öteki de likidatörlerce Rusça'ya çevrilen ikisini ele alırsak — şimdi savaş için (Akselrod'un yardımıyla) binbir türlü, "halka hoş gelecek gerekçeler" (daha doğrusu burjuva kaldırım basınından alınma kaba gerekçeler) arıyorlarsa; bilge bir edayla ve Marks'tan yaptıkları tomarla yanlış alıntıyla "öncel örneklere", 1813 ve 1870 (Plekhanov), ya da 1854-71, 1876-77, 1879 (Kautsky) savaşlarına başvuruyorlarsa, o zaman, gerçekte ancak sosyalist inancın izini, sosyalist bilincin kıymığını bile taşımayanlar bu tür kanıtlamaları ciddiye alabilirler, bunları eşi görülmedik düzenbazlık, ikiyüzlülük ve sosyalizmin kötü yola sürülmesi olarak *adlandıramazlar!* Varsın Alman Partisi'nin Yönetimi (Vorstand), Kautsky'yi açıkça eleştirdiği için Mehring ve Rosa Luxemburg'un yeni dergisini (*Die Internationale*) lanetlesinler, varsın Vander-

savaşından — örneklerine Avrupa'da rastlanmış, hatta 1789-1871 dönemi için tipik denebilecek savaşlardan — değil, Sosyal-Demokratlar'ın hiçbir zaman yadsımadıkları devrimci bir savaştan da değil, *bugünkü* savaştan, "kapitalist emperyalizm" ve "hanedan çıkarları"ndan kaynaklanan, saldırgan güçlerin *her iki* — Avusturya-Alman ve İngiliz-Fransız-Rus — gurubunun da izlediği "fetih siyasetinden" kaynaklanan savaştan sözediyor. Plekhanov, Kautsky ortaklığı, emperyalist-olmayan savaşlardan örnekler sayarak, bu savaşı haklı göstermeye çalışarak, bu sömürgeler için emperyalist ve yağmacılık savaşını bir halk savaşı, (hangi taraftan olursa olsun) bir savunma savaşı olarak göstermeye can atan tüm ülkeler burjuvazisinin bencil yalanını tekrarlamakla işçileri aldatıyorlar.

Bugünkü savaşın emperyalist, yağmacı ve proleterya düşmanı bir nitelikte olup olmadığı, salt teorik bir soru olma düzeyini çoktan geçti. Emperyalizmin bütün yönleri teorik olarak ele alınmış, bunamış ve ölüme yanaşmış burjuvazinin dünyayı paylaşmak ve "küçük" ulusları köleleştirmek için verdiği savaşım olarak görülmüştür. Bu varılan sonuçlar *bütün* ülkelerde gepgeniş sosyalist basında binlerce defa tekrarlanmıştır. *Yaklaşan Savaş* (1911!) broşüründe örneğin Fransız Delaisi, ki "Bağlaşık"

uluslarımızın bir mensubudur, bugünkü savaşın yağmacı niteliğini basit bir dille anlatmıştır, hem de Fransız burjuvazisi somutunda. Ama daha ötesi de var. Basel'de, bütün ülkelerin proleterya partilerinin temsilcileri, emperyalist nitelikte bir savaşın yaklaşmakta olduğuna dair sarsılmaz kanıtlarını oybirliğiyle ve resmi bir anlatıma dönüştürdüler ve bu temelde (taktik) sonuçlar belirlediler. Başka bir sürü nedenle birlikte asıl bu nedenle, ulusal ve uluslararası taktikler arasındaki farkın yeterince tartışılmadığına her türlü değinmeyi (*Nashe Slovo*'nun 87. ve 90. sayılarında Akselrod'la yapılan en son söyleşiye bakınız.) vb. vb. safsata olarak anında reddetmeliyiz. Bu safsatadır, çünkü emperyalizmin kapsamlı bir bilimsel çözümlemesi başka bir şeydir — ki bu çözümleme henüz başlamıştır ve aslında bilimin kendisi gibi ucsuz bucaksızdır. Kapitalist emperyalizme karşı, Sosyal-Demokrat gazetelerin milyonlarca adedinde ve enternasyonalin kararında açıklanan, sosyalist taktikler ise bambaşka bir şeydir. Sosyalist partiler tartışma kulüpleri değil, savaşkan proleteryanın örgütleridir. Müfrezelerden bir kısmı düşmanın saflarına geçmişse onların adlarını saymak ve hain olarak damgalamak zorundayız. "Emperyalizmi herkesin aynı şekilde algılamadığı", ya da şovenist Kautsky

ve şovenist Cunow'un bu konuda ciltler doldurabildikleri, ya da sorunun "yeterince tartışılmamış olduğu", vb. gibi riyakarca iddialara kendimizi kaptırmaktan kaçınmalıyız. Kapitalizm, yağmacı doğasının *tüm* görünümüne, tarihsel gelişimi ve ulusal yönlerinin en ince vurgusuna kadar *hiçbir zaman* tamamen ve *tüm ayrıntılarıyla* incelenemeyecek. Uzmanlık düşkünleri (ve özellikle ayrıntılarla haşır neşir olmayı iş edinmiş olanlar) şu ya da bu ayrıntı üzerine tartışmadan edemezler. Kapitalizme karşı sosyalist savaşımı terketmek ve bu savaşıma ihanet etmiş olanlara karşı koymaktan böyle gerekçelerle geri durmak akıl almaz bir şey olur. Peki ama Kautsky, Cunow, Akselrod ve benzerleri sanki bize bundan başka bir şey mi öneriyorlar?

Şimdi, savaş çıktığı halde, Basel kararını ele alıp yanlışlığını kanıtlamaya teşebbüs eden bile yok.

— II —

Ama belki de açık yürekli sosyalistler savaşın devrimci durum getireceği beklentisi içinde Basel kararını desteklemişlerdir de devrimin gerçekleşmemiş olmasıyla olaylar onların yanlışlığını ortaya koymuştur?

Cunow (*Partinin Çöküşü?*, adlı broşürde ve bir dizi yazıda) kendisinin

Tüm sosyalistlerin tartışılmaz ve temel ödevinden bahsediyoruz — devrimci durumun varlığını yığınlara duyurmak, açınımını ve derinliğini açıklamak, proleteryanın devrimci bilincini, devrimci kararlılığını yükseltmek, devrimci eyleme geçmesine yardım etmek ve bu amaçla devrimci durumun gereklerine uygun örgütler kurmak.

velde, Plekhanov, Hyndman ortaklık işletmesi Bağlaşık Güçler polisinin desteğinde karşılarına böyle davranırlar. Biz de, liderlerin ancak ihanet denebilecek bir yol seçtiklerini gösterecek Basel Manifestosu'nun yeniden basımıyla yanıt vereceğiz.

Basel kararı bir ulusal ya da halk

burjuva kampa geçmiş olmasını işte böyle safsatayla haklı çıkarmaya çalışmıştır. Kautsky'nin başı çektiği tüm diğer sosyal-şövenistlerin hemen hepsinin de yazıları buna benzer *gereksinimleri* ima ediyor. Devrim umudu hayal çıktı ve hayallerle uğraşmak Marksistlerin işi değildir diye ileri sürüyor Cunow. Ama bu Struvist, Basel Manifestosu'na imzalarını koyanların hepsinin taşıdıkları "hayallerden" tek söz bile etmiyor. Ancak alını açık birine yakışırca, kabahati aşırı solculara, Pannekoek ve Radek gibilere atıyor.

Basel Manifestosu'nu yazanlar devrimin çıkışını içtenlikle bekledikleri halde olayların onların yanlışlığını gösterdiği savının gerçek anlamına bakalım. Basel Manifestosu: (1) savaşın ekonomik ve siyasal bir kriz doğuracağını, (2) işçilerin kendilerinin savaşta yeralmalarını bir suç ve "kapitalistlerin kârları için, hanedan onuru ve gizli diplomatik anlaşmalar uğruna birbirlerini vurmaya" bir cürüm sayacaklarını, savaşların işçilerde "öfke ve başkaldırı" uyandırdığını, (3) bu bunalımdan ve işçilerin kafalarındaki durumdan "halkı harekete geçirmek ve kapitalizmin yıkılışını hızlandırmak için" yararlanmanın sosyalistler için bir görev olduğunu, (4) istisnasız bütün "hükümetlerin" ancak "kendileri için oluşturduğu tehlikeyi bilerek" savaş çıkarabileceğini, (5) hükümetlerin "bir proleter devrimden korktuklarını", (6) hükümetlerin Paris Komünü'nü (yani iç savaş), Rusya'da 1905 Devrimi'ni vb. "hatırlamaları gerektiğini" söylüyor. Bunların hepsi gayet açık fikirlerdir. Bunlar devrim olacağına *garanti vermiyor, verilerin ve genel gidişin* özlü bir değerlendirmesini vurguluyor. Her kim ki bu fikir ve savlara bakarak beklenen devrimin hayal çıktığını söylüyorsa, devrime karşı o, Marksist değil Struvist ve polisiye dönem bir tutum almış demektir.

Devrimci durum olmadan devrimin olamayacağı, Marksist için tartışmasızdır. Ayrıca, her devrimci durum da devrime ulaşmaz. Devrimci durumun genel çerçevede belirtileri nelerdir? Şu üç ana belirtiyeye işaret edersek kesinlikle yanılmamış oluruz: (1) Yönetici sınıfların yönetimlerini hiçbir değişikliğe başvurmadan sürdürmelerinin olanaksızlaşması. "Üst sınıflar" arasında, şu ya da bu biçimde, bir krizin varlığı, yönetici sınıfın siyasetinde, ezilen sınıfların hoşnutsuzluğunun ve öfkesinin dışa vuracağı bir kriz. Devrimin olabilmesi için, "alt sınıfların" eskisi gibi yaşamak "istememeleri" çoğu zaman yetersizdir, "üst sınıfların" eskisi gibi "yaşayamaz durumda olmaları" da gereklidir. (2) Ezilen sınıfların çile ve yoksulluğunun her zamankinden daha keskinleşmesi. (3) Yukarıdaki nedenlerin bir sonucu olarak, "barış zamanında" soyulmalarına hiç şikayet etmeden izin veren ama çalkantılı zamanlarda, hem krizin olanca koşullarınca *hem de "üst sınıfların" kendilerince* bağımsız tarihsel eyleme çekilen yığınların hareketliliğinde dikkate değer bir artışın olması.

Yalnızca tekil gurupların ve partilerin değil, tekil sınıfların bile iradesinden bağımsız olan bu nesnel değişimler olmadan, bir devrim, kural olarak olanaksızdır. Bu nesnel değişimlerin bütününe devrimci durum denir. 1905'te Rusya'da ve Batı'da tüm devrimci dönemlerde böyle bir

Devrimci durumun genel çerçevede belirtileri nelerdir? Şu üç ana belirtiyeye işaret edersek kesinlikle yanılmamış oluruz:

- (1) Yönetici sınıfların yönetimlerini hiçbir değişikliğe başvurmadan sürdürmelerinin olanaksızlaşması. "Üst sınıflar" arasında, şu ya da bu biçimde, bir krizin varlığı, yönetici sınıfın siyasetinde, ezilen sınıfların hoşnutsuzluğunun ve öfkesinin dışa vuracağı bir kriz. Devrimin olabilmesi için, "alt sınıfların" eskisi gibi yaşamak "istememeleri" çoğu zaman yetersizdir, "üst sınıfların" eskisi gibi "yaşayamaz durumda olmaları" da gereklidir.
- (2) Ezilen sınıfların çile ve yoksulluğunun her zamankinden daha keskinleşmesi.
- (3) Yukarıdaki nedenlerin bir sonucu olarak, "barış zamanında" soyulmalarına hiç şikayet etmeden izin veren ama çalkantılı zamanlarda, hem krizin olanca koşullarınca *hem de "üst sınıfların" kendilerince* bağımsız tarihsel eyleme çekilen yığınların hareketliliğinde dikkate değer bir artışın olması. Yalnızca tekil gurupların ve partilerin değil, tekil sınıfların bile iradesinden bağımsız olan bu nesnel değişimler olmadan, bir devrim, kural olarak olanaksızdır. Bu nesnel değişimlerin bütününe devrimci durum denir.

durum vardı. Bir devrim gerçekleşmemekle birlikte, geçen yüzyılın altmışlı yıllarında Almanya'da ve 1859-61'de ve 1879-80'de Rusya'da da böyle bir durum vardı. Bu neden böyle oldu? Çünkü, her devrimci durum devrime yol açmaz. Devrim ancak, üstte değindiğimiz nesnel değişimlere öznel bir değişikliğin, yani, devrimci *sınıfın*, hiçbir zaman, hatta bunalım döneminde bile, yere çalınmazsa "düşmeyen" eski hükümeti kırıp atacak (ya da yerinden fırlatacak) *güçte* devrimci yığın eylemi koyma yeteneğinin eşlik ettiği bir durumdan çıkar. Devrim üzerine Marksist görüşler, tüm Marksistlerce defalarca irdelenmiş, tartışma götürmezliği kabul edilmiş görüşler bunlardır ve biz Ruslar için 1905 deneyimiyle çarpıcı bir biçimde doğrulanmıştır. Oyleyse 1912'de Basel Manifestosu bu konuda ne dedi de 1914-15'te ne oldu?

Kısaca "ekonomik ve siyasal kriz" olarak tanımladığı devrimci durumun çıkacağını öne sürdü. Böyle bir durum çıkmış mıdır? Kuşkusuz, evet. Şövenizm savunusunu Cunow, Kautsky, Plekhanov ortaklığı gibi ikiyüzlülerden daha açık, saklamadan ve dürüstçe yapan sosyal-şövenist Lensch, "bir tür devrimden geçmekteyiz" bile demeye vardı. (Broşürünün 6. sayfasında. *Alman Sosyal Demokrasisi ve Savaş*, Berlin, 1915.) Siyasal kriz var. Hiçbir hükümet yarınından demin değil, bir teki dahi mali çöküş, toprak kaybı ve ülkesinden atılma (Belçika Hükümeti'nin başına geldiği gibi) tehlikesine karşı güven altında değil. Tüm hükümetler yanardağ üzerinde yatıyor, yığınların girişim ve kahramanlık göstermesine *kendileri* çağırıyor. Avrupa'nın siyasal düzeni kökünden çatırdamıştır ve siyasal sarsıntılarla dolu bir döneme girmiş olduğumuzu (ve daha derinlere girmeye devam ettiğimizi — bunu İtalya'nın savaş ilan ettiği gün yazıyorum) inkar eden kolay kolay çıkamaz. Savaşın ilanından iki ay sonra Kautsky'nin (2 Ekim 1914, *Die Neue Zeit*'da) "başka hiçbir dönemde ne hükümet savaşın patladığı anda olduğu kadar güçlü, ne de partiler o kadar zayıf olmamıştı" demesi, Südekumları ve diğer oportünistleri hoş tutmak için Kautsky'nin yaptığı tarih bilimi çarpıtmasına örnektir. Bir kere, hükümetler, hiçbir zaman, savaş döneminde olduğu kadar yönetici sınıfların tüm partilerinin mutabakatına ve de ezilen sınıfların bu yönetime "barışçıl" boyun eğişin böyle muhtaç olmamışlardı. İkincisi, "savaş başında" ve hele çabucak bir zafer bekleyen bir ülkede hükümet pek güçlü *görünse* bile, dünyada hiç kimse devrimci durum beklentisini yalnızca bir savaşın "başlamasına" bağlamamıştır ve de kimse "görünüşü" *gerçekle* bir tutmamıştır.

Herkes Avrupa çapında bir savaşın geçmişteki tüm savaşlardan daha sert geçeceğini biliyor, görüyor ve kabul ediyordu. Savaşın gidişi bunu fazlasıyla doğruluyor. Yangın genişlemektedir. Avrupa'nın siyasal temelleri giderek daha fazla çatırdıyor. Yığınların çileleri korkunç düzeyde, hükümetler, burjuvazi ve oportünistlerin bu çileleri örtbas etme çabaları giderek iş görmez oluyor. Bazı kapitalistlerin guruplarının elde ettiği savaş kârları akıl almaz boyutlardadır ve çelişkiler olağanüstü keskinleşmektedir. Yığınların için için yanan öfkesi, mazlum ve cahil tabakanın sınırları bulanık bir müşfik ("demok-

ratik") barış özlemi, "aşağı sınıflar" arasında hoşnutsuzluk başgöstermesi — bunlar birer olgudur. Savaş uzadıkça ve keskinleştikçe, hükümetler kendileri, olağanüstü çaba ve özveri göstermeye çağırarak, yığınların hareketini teşvik ediyorlar — etmek zorundalar. Savaş deneyimi, tarihteki her krizde, her büyük afette ve insan yaşamının her anı dönemecinde olduğu gibi, kimini donuklaştırıp çökertiyor, *ama kimini de aydınlatıp çelikleştiriyor*. Genel düzeyde bakacak olursak ve dünya tarihinin tümünü gözönüne alırsak, — şu ya da bu devletin yayıflayıp yıkılması gibi tekil durumların dışında — ikinci türden insanların sayısının ve gücünün, birinci türden olanlarınkinden daha fazla olduğu görülmüştür.

Tüm bu çilelerin ve çelişkilerin bu artışını "birden bire" sona erdirmek şöyle dursun, varılacak barış, pek çok açıdan, nüfusun en geri yığınlarının bu çileleri daha kuvvetle ve yakından hissetmelerini getirecektir.

Kısacası, Avrupa'nın bu Büyük Güçlerinde, ileri ülkelerin çoğunluğunda devrimci durum hüküm sürmektedir. Bu açıdan, Basel Manifestosu'nun öngörüsü *tamı tamına* doğrulanmıştır. Bu gerçeği, dolaylı ya da dolaysız, inkar etmek, ya da Cunow, Plakhanov, Kautsky ortaklığının yaptığı gibi, gözardı etmek, yalnız büyük atmak, işçi sınıfını aldatmak ve burjuvaziye hizmet etmek demektir. *Sotsial-Demokrat*'ta (34, 40 ve 41. sayılar), devrimden *korkanların* — küçük-burjuva Hristiyan papazlar, Genel Kurmaylar ve milyonerlerin gazeteleri — Avrupa'da devrimci durumun belirtilerinin varlığını kabul etmek zorunda kaldıklarını gösteren veriler sıralamıştık. (Bakınız *agy*, c.21, s.92-93, 181-182 ve 192-193)

Bu durum çok sürer mi, daha ne kadar keskinleşecek? Devrime yol açacak mı? Bu, bilmediğimiz, hiç kimsenin bilemeyeceği birşey. Yanıtını ancak devrimci duyguların gelişiminin ve ileri sınıfın, proletaryanın devrimci harekete geçişinin *deneyimi* verebilir. Bu konuda "hayallerden" ya da bunların yanlış çıkmasından söz edilemez, çünkü hiçbir sosyalist bu savaşın (ve de bir sonrakinin), bugünkü devrimci durumun (ve de yarınkinin) ille de devrimi getireceğine hiçbir zaman garantisi veremez. Tüm sosyalistlerin tartışılmaz ve temel ödevinden bahsediyoruz — devrimci durumun varlığını yığınlara duyurmak, açılımını ve derinliğini açıklamak, proletaryanın devrimci bilincini, devrimci kararlılığını yükseltmek, devrimci eyleme geçmesine yardım etmek ve bu amaçla devrimci durumun gereklerine uygun örgütler kurmak.

Etkili ve sorumluluk duyan hiçbir sosyalist, sosyalist partilerin görevinin bu olduğundan en ufak bir kuşkuyu aklının köşesinden bile geçirmemiştir. "Hayal" yaymak ya da beslemekten uzak, Basel Manifestosu tam da sosyalistlerin bu ödevinden söz ediyor — halkı harekete geçirmek ve heyecanını kabartmak (yani Plekhanov, Akselrod ve Kautsky'nin yaptığı gibi şövenizmle pırpışlamamak), krizden kapitalizmin yıkılışını *hızlandırmak* için yararlanmak, Komün ve Ekim-Aralık 1905 *örneklerini* kılavuz edinmek. Şimdiki partilerin bu görevi yerine getirmekteki başarısızlıkları, ihanet, siyasal ölüm, kendi rolünü yadsımak ve burjuvazinin saflarına geçmek demek oldu.